

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Hoe open zijn wij?

Informatieblad over
hergebruik en open data

Hoe open ben jij? Informatieblad over hergebruik en open data

Burgers en bedrijven moeten over openbare overheidsinformatie kunnen beschikken. De overheid stimuleert daarom actieve openbaarheid en de beschikbaarstelling van openbare informatie als open data voor vrijelijk gebruik, hergebruik en verspreiding. Hergebruik en open data zijn voor archieven van groot belang omdat dit bijdraagt aan een veel groter publieksbereik van archiefcollecties. Het Nationaal Archief heeft daarom een open data-beleid vastgesteld. Dit Informatieblad bevat de hoofdlijnen van dat beleid.

Wat is open data?

Open data zijn data die zowel **toegankelijk** als **herbruikbaar** zijn. Bij de overheid gaat het om data die:

- Uit publieke middelen bekostigd en gegenereerd zijn bij of voor de uitvoering van een publieke taak;
- Openbaar zijn;
- Vrij zijn van drempels, zoals de verplichting om te registreren, van kosten, of van beperkingen op het gebruik;
- Bij voorkeur machineleesbaar zijn en voldoen aan 'open standaarden' (geen pdf, wel xml of csv);
- Vrij zijn van rechten, zoals auteursrechten of andere rechten van derden.

Over welke open data gaat het beleid van het Nationaal Archief?

Bij open data kan het inhoudelijk om allerlei soorten informatie gaan. Het open data-beleid van het Nationaal Archief gaat over **open collectiedata**, en heeft betrekking op:

- Collectie metadata zoals inventarissen, indexen, toegangen en databases over de collectie;
- Collectiedata zoals scans van archiefstukken, kaarten, tekeningen en foto's;
- Archiefmateriaal: digital born.

Wat is de kern van de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Wh)?

Deze wet implementeert de wijziging van de Europese Richtlijn 2003/98/EG over hergebruik van overheidsinformatie in de Nederlandse wetgeving. Hiermee zijn, op advies van de Raad van State, de regels die gaan over het hergebruik van openbare overheidsinformatie in een eigen wet ondergebracht.

Deze Wet verplicht archieven, musea en (universiteits)bibliotheken mee te werken aan het hergebruik van overheidsinformatie. Een verzoek om hergebruik moet altijd (behalve als er sprake is van een uitzonderingssituatie) worden ingewilligd. Het maakt daarbij ook niet uit waarvoor de hergebruiker de informatie wil gebruiken.

Wat door de komst van de Wh veranderd is het **hergebruik** van overheidsinformatie die al op grond van de wet openbaar is. Wat openbaar is en wat niet, verandert hiermee niet.

De hoogte van een eventuele vergoeding voor het beschikbaar stellen van informatie mag niet hoger zijn dan de daadwerkelijke kosten (zie bij het kopje [Wat verandert er voor archieven?](#)) Organisaties die kostendekkend moeten werken zoals het Kadaster, de Dienst Wegverkeer en de Kamer van Koophandel, mogen wel hogere tarieven vragen.

Over welke overheidsinformatie gaat de Wh?

Overheidsinformatie is een breed begrip. De Wh omschrijft een document als een "bij een met een publieke taak belaste instelling berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat". De Wh bepaalt dat documenten elektronisch beschikbaar moeten worden gesteld voor hergebruik en indien mogelijk en passend, in een open en machineleesbaar formaat, samen met de metagegevens. Het is niet de bedoeling dat de gevraagde informatie voorafgaand aan het ter beschikking stellen op grote schaal moet worden bewerkt.

Een belangrijk uitgangspunt bij hergebruik is dat de documenten beschikbaar worden gesteld in de vorm waarin ze aanwezig zijn bij de organisatie waaraan het verzoek om hergebruik is gericht.

Wat verandert er voor archieven?

Artikel 14 van de Archiefwet 1995 (Aw) regelt het (her)gebruik van archieven. Om de Aw in lijn te brengen met de bepalingen uit de nieuwe Wh, is er door de wetgever voor gekozen om enkele artikelen van de Aw aan te vullen of te wijzigen.

Deze veranderingen zijn als volgt.

1. Aan de Aw is een nieuw artikel 2b toegevoegd, dat voor zover hier van belang als volgt luidt: “Onder gebruik in de zin van artikelen 14 en 17 van deze wet wordt ook het hergebruik verstaan van Richtlijn 2003/98/EG (...)”
2. Artikel 14 Aw blijft naar de letter ongewijzigd, maar heeft op grond van het nieuwe artikel 2b wel een ruimere reikwijdte gekregen.
3. Artikel 17 Aw lid 1 is uitgebreid met: “...en overeenkomstig de artikelen 5 en 6 van de Wet hergebruik van overheidsinformatie.”
Artikelen 5 en 6 van de Wh gaan over:
 - de beschikbare formaten waarin voor hergebruik beschikbare informatie moet worden verstrekt (digitaal, in open en leesbaar formaat en voorzien van metadata en zo mogelijk in een open standaard) (art 5 Wh, lid 1).
 - het feit dat instellingen niet zijn verplicht documenten te blijven maken en opslaan enkel met het oog op hergebruik (art 5 Wh, lid 2).
 - de voorwaarden voor hergebruik: die zijn voor vergelijkbare categorieën gelijk (art 6 Wh, lid 1).
 - licentievoorwaarden: er mogen geen licentievoorwaarden worden gesteld aan de toestemming tot hergebruik die het hergebruik nodeloos beperken of die de mededinging beperken (art 6 Wh, lid 2).
4. Artikel 19 Aw luidt als volgt: “De zorgdrager stelt, indien de kosten, bedoeld in artikel 14 (...) in rekening worden gebracht, regels omtrent die kosten. Voor de kosten die in rekening worden gebracht is artikel 9, eerste en vierde lid, van de Wet hergebruik van overheidsinformatie van overeenkomstige toepassing.”
Artikel 9 lid 1 en 4 luiden als volgt:
 - Lid 1: “De met een publieke taak belaste instelling brengt voor het hergebruik van informatie ten hoogste de marginale kosten van vermenigvuldiging, verstrekking en verspreiding in rekening.”
 - Lid 4: “De met een publieke taak belaste instelling maakt vooraf kenbaar als kosten in rekening worden gebracht voor het hergebruik en met welke factoren rekening wordt gehouden bij de berekening daarvan. Op verzoek geeft de betrokken instelling inzicht in de berekening met betrekking tot een concreet verzoek om hergebruik.”

Wat zijn de hoofdlijnen van het Beleid open collectiedata van het Nationaal Archief?

Uitgangspunten van het beleid

Het Nationaal Archief hanteert de volgende uitgangspunten voor haar open data-beleid:

- Als het kan, dan wordt data als open data beschikbaar gesteld.
 - Er mogen geen beperkingen op de data berusten (bijv. openbaarheid, auteursrecht, persoonlijke levenssfeer)
- Het Nationaal Archief maakt geen onderscheid in type hergebruiker (bijv. commercieel of niet-commercieel).

Tarifering

- Metadata (toegangen, inventarissen, indexen ...) worden, voor zover ze vrij van rechten zijn, kosteloos aangeboden;
- Collectiedata (scans van archiefstukken, foto's ...):
 - Beschikbaarstelling in de hoogst beschikbare resolutie.
 - Born digital material wordt kosteloos ter beschikking gesteld.
 - Materiaal dat eigendom is van derden wordt zoveel mogelijk behandeld als materiaal uit de eigen collectie, tenzij andere bindende afspraken gelden.
 - Materiaal dat in analoge vorm beschikbaar is en bijvoorbeeld via scanning on demand wordt gedigitaliseerd, wordt beschikbaar gesteld tegen marginale kosten (doorbelasting van de kosten die worden gemaakt om aan het verzoek te voldoen).

Auteursrecht, licenties of waivers

- Berust op de data geen auteursrecht? Dan wordt de data beschikbaar gesteld met een Public Domain Marker.
- Berust het auteursrecht op de data bij het Nationaal Archief? Dan wordt dit recht niet geeffectueerd en wordt de data beschikbaar gesteld met een CC0-waiver.
- Berust het auteursrecht op de data bij een derde partij, maar deze heeft verklaard dit recht niet te zullen effectueren? Dan wordt de data beschikbaar gesteld met een CC0-waiver.
- Berust het auteursrecht op de data bij een derde partij die dit (mogelijk) wil effectueren? Dan kan de data niet als open data beschikbaar worden gesteld.

Bronvermelding

- Uitgangspunt: het Nationaal Archief ziet bronvermelding als een drempel die zo min mogelijk moet worden opgeworpen.
- Vanwege het belang dat het Nationaal Archief hecht aan de mogelijkheid voor de gebruiker om de herkomst van archiefbescheiden te achterhalen (met het oog op het belang van de authenticiteit van archiefbescheiden), zullen scans in principe beschikbaar worden gesteld onder een CC-BY-licentie. Deze werkwijze zal worden geëvalueerd.
- Voorlopig: geen voorwaarden voor hergebruik van metadata (CC0 of Public Domain Marker).
- Afweging per geval. Indien nodig wordt een toepasselijke waiver of Creative Commons-licentie (CC-BY of CC-BY-SA) gehanteerd.

Wat levert open data op?

Open data draagt op verschillende manieren bij aan de doelstellingen van het Nationaal Archief:

- Vergroting van het bereik van de collectie:
 - 120.000 bezoekers per maand op de eigen website vs. ongeveer 25 miljoen via Wikipedia.
- De open data van het Nationaal Archief is te vinden via de landelijke registers, zoals <https://data.overheid.nl/>, www.opencultuurdata.nl en via datablogs.
 - Hergebruik van de informatie van het Nationaal Archief.
- Versterking van de legitimiteit van de organisatie:
 - Informatie wordt vaker gebruikt en duikt op onverwachte plekken weer op.
- Verbetering van de standaardisatie waardoor uitwisseling makkelijk wordt.
- Op basis van de open data van het Nationaal Archief zijn enkele toepassingen ontwikkeld, zoals www.histogram.nl en <http://tijdbalk.nl/>.
Genealogische open data van het Nationaal Archief is onder meer opgenomen in <https://www.openarch.nl>.

Meer informatie?

Het volledige *Beleid open collectiedata* van het Nationaal Archief vindt u op www.gahetna.nl

Heeft u vragen of wilt u meer informatie? Neem contact op met het Nationaal Archief via info@nationaalarchief.nl onder vermelding van '*Informatieblad open data*'.

Bij het opstellen van deze factsheet is dankbaar gebruik gemaakt van het artikel van Tjeerd Schiphof, '*Hergebruik van overheidsinformatie*', in: *Archievenblad*, jaargang 119 (2015) nr.6, p. 28-31.

Nationaal Archief

Prins Willem-Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
Postbus 90520
2509 LM Den Haag

December 2015